अ. 6 ब्राह्मणस्य पाल्य श्राद्धविधि अन्त्यक्रियाविधि

श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥हरिःॐ॥शतमिन्नुशरदोऽअन्तिदेवायत्रानश्चक्राजरसं
तनूनाम्॥पुत्रासोयत्रपितरोभवन्तिमानोमध्यारीरिषतायुर्गन्तोः॥१॥अ
अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमदितिर्मातासपितासपुत्रः॥विश्वेदेवाऽअदितिः
पञ्चजनाऽअदितिर्जातमदितिर्जनित्वम्॥२॥स्वादुषंसदःपितरोवयो
धाःकृच्छ्रेश्रितःशक्तीवन्तोगभीराः॥चित्रसेनाऽइषुबलाऽअमृध्राःसतो
वीराऽउरवोव्रातसाहाः॥३॥ब्राह्मणासःपितरःसोम्यासःशिवेनोद्यावा
पृथिवीऽअनेहसा॥पूषानःपातुदुरितादृतावृधोरक्षामाकिर्नोऽअघ

ASHA ARCHIVES 3105

पितरः

मदं मईशत॥४॥पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः पितामहेभ्यः स्वधायि
भ्यः स्वधा नमः प्रपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः॥५॥अक्षन्नपित
रोमीमदन्त पितरोतीतृपन्त पितरः शुन्धध्वम्॥ पुनन्तु मा पितरः सोम्या
सः पुनन्तु मा पितामहाः पुनन्तु प्रपितामहाः॥पवित्रेण शतायुषा पुन
न्तु मा पितामहाः पुनन्तु प्रपितामहाः॥पवित्रेण शतायुषा विश्वमायुर्व्यश्न
वै॥६॥इति श्राद्धस्याशीर्वादं॥ ॥

म

ॐ स्वाहा प्राणेभ्यः साधिपतिकेभ्यः॥पृथिव्यै स्वाहाग्नये स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा वायवे स्वा
हा॥दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहा॥१॥दिग्भ्यः स्वाहा चन्द्राय स्वाहा नक्षत्रेभ्यः स्वाहाद्भ्यः स्वाहा व
रुणाय स्वाहा॥ नाभ्यै स्वाहा पूताय स्वाहा॥२॥वाचे स्वाहा प्राणाय स्वाहा प्राणाय स्वाहा॥च
क्षुषे स्वाहा चक्षुषे स्वाहा श्रोत्राय स्वाहा श्रोत्राय स्वाहा॥३॥मनसः काममाकूतिं मयि स्वाहा॥
॥४॥प्रजापतिः सम्भ्रियमाणः सम्राट् सम्भृतो वैश्वदेवः संसन्नो घर्मः प्रवृक्तस्तेज उद्य
तः आश्विनः पयस्यानीयमाने पौष्णो विष्यन्दमाने मारुतः क्लथन्॥मैत्रः शरसि सन्ताय्यमाने वाय
व्यो ह्रियमाणः आग्नेयो हूयमानो वाग्घुतः॥५॥सविता प्रथमेहन्नग्निर्द्वितीये वायुस्तृतीय आ
दित्यश्चतुर्थे चन्द्रमाः पञ्चम ऋतुः षष्ठे मरुतः सप्तमे बृहस्पतिरष्टमे॥मित्रो नवमे वरुणो दशमः

द्र ऽ एकादशी विश्वेदेवा द्वादशी ॥६॥ उग्रश्च ॥७॥ अग्निꣳ हृदयेन ॥८॥ उग्रं लोहितेन ॥९॥ लो
मभ्यः स्वाहा ॥ लोमभ्यः स्वाहा त्वचेभ्यस्वाहा त्वचेभ्यस्वाहा लोहिताय स्वाहा लोहिताय स्वाहा मेदोभ्यः
स्वाहा मेदोभ्यः स्वाहा ॥ माꣳसेभ्यः स्वाहा माꣳसेभ्यः स्वाहा स्नावभ्यस्वाहा स्नावभ्यः स्वाहा स्वाहास्थभ्य
ः स्वाहास्थभ्यः स्वाहा मज्जभ्यः स्वाहा मज्जभ्यः स्वाहा ॥ रेतसे स्वाहा पायवे स्वाहा ॥१०॥ आयासाय स्वा
हा प्रायासाय स्वाहा संयासाय स्वाहा वियासाय स्वाहोद्यासाय स्वाहा ॥ शुचे स्वाहा शोचते स्वाहा शोचमानाय
स्वाहा शोकाय स्वाहा ॥११॥ तपसे स्वाहा ॥ तप्यते स्वाहा तप्यमानाय स्वाहा तप्ताय स्वाहा घर्माय स्वाहा ॥
निष्कृत्यै स्वाहा प्रायश्चित्त्यै स्वाहा भेषजाय स्वाहा ॥१२॥ यमाय स्वाहा ॥ अन्तकाय स्वाहा मृत्यवे स्वाहा ॥
ब्रह्मणे स्वाहा ब्रह्महत्यायै स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा द्यावापृथिवीभ्याꣳ स्वाहा ॥१३॥ ॥ इति ३९ ॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाच्युतक्रियाविधिर्लिख्यते ॥ ॥ ॐ आसन्नमर
णां ज्ञात्वा पुत्रादीनां परलोकहिताय तीर्थे नीत्वा पापानुसारेण प्रायश्चित्तं कु
र्य्यात् ॥ तदशक्तौ यथाशक्त्या कृतांगं दद्यात् ॥ ॥ यथा ॥ पूर्व्वं अकृतोद्यापना
नां ॥ अमुकगोत्र अमुकशर्म्मणः पूर्व्वगृहीतव्रतानामकृतोद्यापनजनितफ
लहत्यादिदोषपरिहारार्थमिदं सुवर्णमग्निदैवतं अमुकशर्म्मणे ब्राह्मणा
य तुभ्यमहं सम्प्रददे ॥ अच्युतस्मृत्वा क्षमापयेत् ॥ ज्ञानाज्ञानतश्च यत्पापं म

नोवाक्काय कर्म्मभिः॥ तत्सर्व्वं विलयं यातु गोविन्दस्य प्रसादतः॥ ॥अथ
मोक्षधेनुः॥ अमुकस्य श्रीपते सायुज्यादि मुक्तिप्राप्तिकाम इमां कपिलां मो
क्षधेनुं रुद्रदैवतां अमुकशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं सम्प्रददे॥ मोक्षं देहि
हृषीकेश मोक्षं देहि जगत्पते॥ मोक्षधेनुप्रदानेन मुकुन्दः प्रीयतां मम॥ ॥
तस्या दोॠन धेनुदानं॥ ॥अमुकगोत्रेति ज्ञाताज्ञातकाम कृत्स्न कलदे
व पितृमनुष्य ऋणापरिहारार्थं इमां रक्तां सुपूजितां गां अमुगोत्राय इत्यादि॥ ९

हिकां मुष्मिकं यद्ब्रह्म प्रजन्मार्जितं त्वनम्॥ तत्सर्व्वं क्षयमायातु गामेकां ददतो
मम॥ देवपितृमनुष्याणां ज्ञाताज्ञात ऋणामया॥ कृतं तन्मोचयास्तुत्न सुरभि
त्रिदशार्चिते॥ ॥अथ प्रायश्चित्तधेनु॥ अमुकगोत्रेति जन्मप्रभृत्य घपर्य
न्त ज्ञाताज्ञात कायाकामस कृदस कृत्कायिक वाचिक मानसिक सांसर्गि
क स्पृष्टास्पृष्ट भुक्ताभुक्त पीत सकलपातकोपपातक लघुपातक शक
लोकरण मलिनीकरण पात्रीकरण जातिभ्रंशकरण प्रकीर्णक पात

कानांश्रेयार्थं प्राणोत्क्रान्तिसमये वासुदेवप्रीत्यर्थं प्राजापत्यादिप्रत्याम्ना
यभूतांइमांगांयथाशक्तिरलंकृतांसवत्सांरुद्रदैवताअमुकशर्म्मणोब्राह्म
णायतुभ्यमहंसंप्रददे॥यज्ञसाधनभूतायाविश्वस्याघप्रणाशिनि॥वि
श्वरूपधरोदेवःप्रीयतामनयागवा॥ज्ञानाज्ञानंचयत्पापंमनोवाक्काय
कर्म्मभिः॥तत्सर्वंविलयंयातुगोविन्दस्यप्रसादतः॥ ॥मोक्षधेनुअत्रै
ववादद्यात्॥ ॥ततोदशदानानि॥यथा॥गोभूतिलहिरण्याज्यवासो

धान्यगुडानिच॥रौप्यंलवणमित्याहुर्दशदानानिपण्डिताः॥ ॥तत्रा
दौगोदानं॥अमुकगोत्रअमुकस्यमयावत्सोमावलीसमसंख्यकविष्णुलो
कसंप्राप्तिकामः इमांगांरुद्रदैवतांयथागोत्रायामुकशर्मणे॥ददानीत॥ग
वामंगेषुतिष्ठन्तिभुवनानिचतुर्दशः॥यस्मात्तस्माच्छिवंमेस्यादिहलोके
परत्रच॥१॥ ॥एवंप्रकारेणसर्वं॥इमांभूमिंविष्णुदैवतांअमुकशर्म
णेअमुकगोत्रेति॥सर्वभूताश्रयाभूमीर्वराहेणसमुद्धृता॥अनन्तसस्यफ

लदा॰ अतः शान्तिं प्रयछ मे॥ २॥ ॥इदंतिलंसोमदैवतं॰॥महर्षेर्गोत्रसं
भूता॰ कस्यपश्यतिलाःस्मृता॥ तस्मादेषांप्रदानेन॰ ममपापंव्यपोहतु॥
३॥ ॥हिरण्यमग्निदैवतं॰ ॥हिरण्यगर्भगर्भस्थं॰ हेमवीजंविभाव
सोः॥अनन्तपुण्यफलदं अतःशान्तिं प्रयछ मे॥ ४॥ ॥इदमाज्यंभा
स्करदैवतं॥कामधेनोसमुत्पन्नं॰ सर्वक्रतुषुसंस्थितं॥ देवानामाज्यमाहा
रमतःशान्तिंप्रयछ मे॥ ५॥ ॥इदंवस्त्रंबृहस्पतिदैवतं॥ शरण्यंसर्व

लोकानांलज्जायालक्षणांपरं॥ सुवेषधारीवस्त्रंच॰ मतः शान्तिंप्रयछ मे॥ ६॥
इदंधान्यंप्रजापतिदैवतं॥ सर्वधान्यमयंदेवे॰ सर्वोत्पत्तिकरंमहत्॥ प्राणिणां
जीवनोपाय॰ मतःशान्तिं प्रयछ मे॥ ७॥ ॥इदंगुडंकुवेरदैवतं॰॥ यथादेवे
षुविश्वात्मा॰ प्रवरश्चजनार्दनः॥ सामवेदस्तुवेदानां॰ महादेवस्तुयोगिनां॥ प्र
णवः सर्वमन्त्राणां॰ नारीणांपार्वतीयथा॥ तथारसानांप्रवरः सदैवेक्षुरसोमतः
॥ममतस्मात्पराल्लक्ष्मी॰ ददस्वगुडसर्वदा॥ ८॥ ॥इदंरजतंपितृदैवतं॰॥ ८

प्रीतिर्यतः पितृणाञ्च विष्णुशंकरयोः सदा। द्विवनेत्रोऽग्न वैरोग्यं मतः शान्तिं प्र
यछमे॥९॥ ॥लवणं समुद्रदैवतं॥ यस्मादन्नरसाः सर्वे नोत्कृष्ठलवणं
विना। शम्भोप्रीतिकरं नित्यं मतः शान्तिं प्रयछमे॥१०॥ ॥इतिदशदानंम॥
॥ ॥अथगोग्रासभूमीदानवाक्य॥ अमृतमथनोत्पंने सुरभिः लोकधारणी
इदंग्रासं गृहाणात्वं मिदमेव्रतमुत्तमं॥ गवांग्रासो यथाधर्मः तथासो वृषभस्य च
।तुल्यमेतत्फलं दृष्टं किंतु मंत्रं पृथक्पृथक्॥ सर्वलोकधरो ह्येनो जीविनान्नप्र

दायिनो॥ ग्रासंगृहंतु हृष्टस्तु स्तन्मेव्रतमुत्तमम्॥ रक्षन्तिच भयाघोरा दासनेऽ
यापनासनम्॥ ममिर्त्वरीजपेन्मन्त्रं त्रिसंध्यं नियतः शुचि॥ विमुक्तः सर्वपापे
भ्यः शिवलोके स गच्छति॥ ॥अद्येत्यादि॥ अमुकस्य सकलघोरभयाद
क्षाप्राप्तिज्ञाताज्ञातकायवाङ्मनोजनिताशेषपापक्षयत्वयथाशास्त्रो
क्तशुभफलप्राप्तिश्रीशिवलोकप्राप्तिकाम इमां गोग्रासभूमिकां अमुकगोत्रं
विष्णुदैवतां दातुमहमुत्सृजेत॥ ॥भूम्यां विक्षेपनं स्त्वेन देहनं॥
इतिगोग्रासभूमित्सर्ग॥ ॥अथवैतरणीदानं॥ धेनुयथोपपन्नोपचा

रैसेपूज्यब्राह्मणांश्चसंपूज्य॥छत्रोपानद्वुदककुंभवस्त्रालंकारादियथोपप
न्नोपहारांदत्वा॥धेनुंप्रार्थयेत्॥धेनुकेत्वंप्रतीक्षस्व·यमद्वारेमहाभये॥उत्ति
तीर्षुरहंदेवी·वैतरण्यैनमोस्तुते॥ ॥ब्राह्मणंप्रार्थयेत्॥विष्णुरूपद्विजश्रे
ष्ठ·भूदेवपंक्तिपावन॥तर्त्तुंवैतरणीकृष्णांगामेकांचददाम्यहं॥ ॥ततोद
नवाक्यं॥यमद्वारेमहाघोरे·घोरावैतरणीनदी॥तांतर्त्तुकामोमिच्छामि·कृ
ष्णांवैतरणींश्चगाम्॥यासावैतरणीप्रोक्ता·पूयसोणितवाहिनी॥हेलयात
र्त्तुकामस्त्वां·कृष्णांगांप्रददाम्यहं॥ ॥इतिसंप्रार्थ्य॥गोपीचंदनभस्मगंगामृ

त्तिकाद्यनुलिप्तं·तुलशीदलंमालाचभूषितं·धात्रिफलपत्रादिमुखेशिरसिसं
वृतंश्रीकृष्णस्मरणंकारयेत्॥गीतादिसहस्रनामोपनिषद्गंगाकीर्त्तनादि
पुराणस्तोत्रादिकंश्रावयेत्॥ ॥ततःपुण्यदेशेषुगोमयेनोपलिप्तेवुहि
हिरण्यादिरत्नंनिक्षायदर्भानास्तीर्यः॥भूमीशोधनम्॥गंगाजलाद्युदके
नाभ्युक्षणं॥ॐआपोहिष्ठे॥कुशेनस्पृसेगायत्रीशोध्य॥ॐअयोध्यामथु
रामाया·काशीकांचीअवन्तिका॥पुरीद्वारावतीज्ञेया·सप्तैतामोक्षदायकाः
स्ताद्यापुण्यदेशाश्च·स्वहेत्यमुकमुक्तयो॥दर्भेपरिकृत्वागंगादिपुण्यनीए

पुण्ययोपपन्नेषु स्थुवा उत्क्रान्तिसमयं ज्ञात्वा आनाभिजले क्षिपेयुः
॥नतस्तिलकुशयवतोयसहितेगोपुच्छमादाय॥अथवा गृहेत्यादिदेशकालौ
स्मृत्वा॥ॐ अद्यामुकगोत्रोमुकशर्म्मा सुखेयमद्यावत्त्रिशतैर्योजनविस्तीर्ण
पूयशोणितसंकुलाधाटप्रतप्तमहाकल्लोलवर्त्तिवैतरण्युत्तरणार्थमिमां
रुद्रां गां कृष्णवस्त्ररक्तमाल्यालंकृतां सवत्सां रुद्रदैवतां अमुकगोत्रायामुक
शर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे॥न मम॥दानप्रतिष्ठा॥कृतैतद्वैतरणीगो
दानसांगतासिद्ध्यर्थं सुवर्णमग्निदैवतं तुभ्यमहं संप्रददे॥ ॥अन्यदानं

मशक्तो वैतरणीदानमावश्यकं॥उक्तवर्णालाभे यथोक्तां गां॥ गवामभावे सुवर्णा
दिना वा वैतरणीदानं कुर्यात्॥ ॥अत्रैव उत्क्रान्तिधेनुं दद्यात्॥अमुकस्य सु
खप्राणोत्क्रमणार्थं इमां गां यथाशक्तिरलंकृतां उत्क्रान्तिधेनुममुकगोत्राया
मुकशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे॥इति गोपुच्छं सजलं ब्राह्मणहस्ते द
द्या·प्रत्याम्नायीभूतं केवलं सुवर्णं वा दद्यात्॥इति वैतरण्युत्क्रान्ति॥ ॥त
तोगतासुं ज्ञात्वा शवं जलाद्युद्धृत्यान्यस्थाने निधाय मुखे हिरण्यपंचरत्नं दत्वा·चतु
र्दिक्षु दीपं प्रज्वाल्य·वस्त्रेणाच्छाद्य निदध्यात्॥ ॥अथ श्मशानानयनार्थं मृज्जा

प

लाभ्यं मृतकं क्षालयित्वा घृतेनाभ्यक्त्य तैलोद्वर्त्तनादिकं कारयित्वा पश्चात्कुश
तोये निमज्य धात्रीचूर्णतिलमिश्रितेन तोयेन शवं स्नापयेत् ॥ मंत्रो यथा ॥ पृ
थिव्यां यानि तीर्थानि चत्वारः सागरास्तथा ॥ प्रेतस्यास्य विशुद्ध्यर्थं मस्मिंस्तोये वि
संतु वै ॥ इति स्नापयित्वा सुवस्त्रोपवीतवन्दनपुष्पैर्भूषयन् तन्मुखे हिरण्यं नि
क्षिप्य तदभावे घृतविन्दुं निक्षिप्य वस्त्रेणापोतलीकृत्वा पुत्रादयो मुक्तकेशा भू
त्वा आमपात्रस्थितमग्निं मृतदनु आमपात्रस्थितमामान्नं पुरःसरः शवं नि
हरणार्थं मामान्नेन मृतिस्थाने पिण्डं दद्यात् ॥ अमुकगोत्रो मुकप्रेत मृतस्था

ने शवनाम पिण्डो मयादीयते तवोपतिष्ठतु ॥ ॥ ततः शवं निहरेत् ॥ ततो द्वा
रे प्राग्वत् पिण्डं दद्यात् ॥ अमुकगोत्रेति द्वारस्थाने पान्थनाम पिण्डो मयादीय
ते तवोपतिष्ठतु ॥ प्राग्वत् ॥ मृतस्थानेन यावद्वारे विश्राममेव चितोपरि ॥ अमु
कगोत्रो मुकनाम प्रेत कुक्षौ नाम पिण्डो मयादीयते तवोपतिष्ठतु ॥ पिण्डाः प्र
कीर्त्तिता ॥ ॥ यमगाथा गायन्तं यमसूक्तं पठन् सुरया इव कुर्मे निरिति
अपेत इयम स्तुतामिति अपेतो यं तु पनयद् इति पठन् शवं निर्हृत्य ॥ ॥
चत्वरे प्राग्वत् पिण्डं ॥ अमुकगोत्रो मुकनाम प्रेत चत्वरस्थाने खेचरनाम पि

राडोमयादीयतेतवोपतिष्ठतु॥ ॥विश्रामेशवेनिदध्यात्॥ततःकर्त्तावालु
कयाचितिंकृत्वातऽपरियुञ्जियद्दक्षोऽग्रेवेन्धनेनधूपंवद्धाजलेनाभ्युक्ष्यवस्त्र
माच्छाद्य॥प्रेतायतिलदर्भोदकंदद्यात्॥ ॥गयादीनिचतीर्थानि·येचपुण्ड
यपाशिलोच्चया॥कुरुक्षेत्रंचगंगाच·यमुनाचसरिद्वरान्॥कोशिकीचन्द्र
भागाच·सर्वपापप्रणाशिनी॥भद्रवसागरएकीच·सरयूतमसास्तथा॥वे
णावंचवराहंच·तीर्थपिण्डारकंतथा॥पृथिव्यांयानितीर्थानि·चत्वारःसा
गरास्तथा॥एतानिमनसाध्यात्वा·सर्वतीर्थान्यावाहयेत्॥अमुकगोत्रअसोस्व

न

र्गायलोकायस्वाहा॥३॥ ॥ततःप्राग्वत्पिण्डंदद्यात्॥अमुकगोत्रेति॥वि
श्रामस्थानेभूतनामपिण्डोमयादीयतेतवोपतिष्ठतु॥ ॥सर्वैर्वान्धवैस्तो
याञ्जलिंदद्यात्॥ततःकर्त्ताचितासमीपंगत्वा·चित्यांहिरण्यादिरत्नंनिधाय·पिंड
दद्यात्॥अमुकगोत्रेति॥चितिस्थानेसाधकनामपिण्डोमयादीयतेतवोपतिष्ठ
तु॥ ॥ततःकर्त्तादक्षिणहस्तेनजलंगृहीत्वा·चितिंसिंचयेत्॥ ॥अपसर्पं
तुयेभूताःयेकेचिदिहपूर्वजा॥इतिसिंच्यदक्षिणोत्तरायतेदारुचयेदर्भानास्ती
र्य॥दक्षिणहस्तेनजलकुंभं·वामहस्तेनप्रेतंगृहीत्वाचिताप्रदक्षिणाम्॥ ॥

ॐअग्नेनयसुपथाराये अस्मान्विश्वानिदेववयुनानिविद्वान्॥युयोध्यस्मज्जु
हुराणमेनोभूयिष्ठान्तेनमउक्तिंविधेम॥ततोग्निंगन्धाक्षतकुसुमैःपूजयेत्॥
॥ ॥त्वंभूतकृज्जगद्योने त्वंलोकपरिपालक॥उक्तःसंहारकस्तस्मादेनंस्वर्गंन
यामृतम्॥६॥ ॥इतिसंपूज्यवामेनपाणिनाजलकुम्भंदक्षिणेनमग्निमादा
यशीर्षंप्रदक्षिणाम्॥कृत्वासुदुःकरंकर्म्मजानतावाप्यजानता॥मृत्युकालवशंप्रा
प्तंनरःपञ्चत्वमागतं॥धर्माधर्मसमायुक्तंलोभमोहसमावृतं॥दहेयंसर्वगात्रा
णिदिव्यान्लोकान्सगच्छतु॥इतिमंत्रेणशवचितिमारोहयन्दक्षिणशिरसंकृ

त्वास्थापयेत्॥ ॥सकलबन्धनादिमोक्षतुलसीश्रीखण्डादिकंशवशिरसिनि
धाय॥ ॥ततोमृतकमुखेऽग्निदानम्॥ॐअस्मात्त्वमधिजातोसित्वदयं
जायतांपुनः॥असौस्वर्गायलोकायस्वाहा॥ततोदह्यमानप्रेतोपरितिला
न्विकिरेत्॥ॐक्रव्यादायनमः॥ ॥अथसहगामिनीविधि॥पतिःके
ऽगतःप्राणान्दृष्ट्वैवपतिव्रता॥संकल्प्यवान्मनःप्राणानिदंवचनम
ब्रवीत्॥दैवैःसीतादिनोमहीपतिंत्वेसार्द्धदेववत्॥त्वयासहगमिष्या
मि भर्त्तासर्वान्यजन्मनि॥इतिसंकल्प्य॥मनीसचेलस्नात्वा[illegible]नवस्त्रंयरि

धाम ॥ ॥ यवतिलकुशोदकं गृहीत्वा संकल्पं कुर्य्यात ॥ ॐ अद्येह त्यादि देशकालौ
संकीर्त्य आत्मनो भर्त्तुरनेकजन्मजन्मान्तरार्ज्जितसकलपापक्षयपूर्वक श्रुतिस्मृ
तिपुराणागमोक्तफलप्राप्त्यर्थं अन्वारोहणमहं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥
॥ ॥ सोपस्करं सूर्य्यं ब्राह्मणाय दद्यात ॥ तत्र मन्त्रः ॥ ॥ पूर्ववाक्यं ॥ तदंगत
या हरिद्राकुंकुमाञ्जनादि सौभाग्यद्रव्ययुक्तं वंशपात्रे सोपस्करसूर्य्यं श्री
लक्ष्मीनारायणप्रीतये प्रीत्यै सकामन्वकामा अमुकगोत्रायामुकशर्म्मणे
ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे ॥ ॥ लक्ष्मीनारायणौ देवौ सर्व्वसौख्यगुणाश्र

य ॥ योगासर्व्वचमेदेयाताय यशौः परितोषितः ॥ सोपस्करशिसूर्य्यो शिवा
यशौः संयुतानिच ॥ लक्ष्मीनारायणप्रीत्यै सत्वकामो ददाम्यहं ॥ अने
न सोपस्करसूर्य्यदानेन लक्ष्मीनारायणः प्रीयताम ॥ ॥ इति सूर्य्यदा
नम ॥ ॥ ततः पञ्चमृण्मयी गौरी पूजयेत ॥ अद्येत्यादि ॥ अमुकगोत्रेमा
दि पञ्चमृण्मयी पञ्च गौरीपूजनमहं करिष्ये ॥ तदंगतया सूर्य्य पूज
न च कन्यादि पञ्चधेनुदानं चाहं करिष्ये ॥ ॥ इति संकल्प्य ॥ तत्रादौ
गौरीसूर्य्यंच पूजयेत ॥ स्नानं ॥ गंगादि सर्व्वतीर्थानां पावनं पवनं पर

मेजलं ॥ स्नानं तु र्यं मया दत्तं गृहाण जगदम्बिके ॥ ... त स्नानम् ॥ पञ्चा
मृतं मयानीतं पयादधि घृतं मधु तं मधुः ॥ ... हितं देवि गृहाण नन्द
फलाप्तये ॥ चन्दन ॥ श्रीखण्ड मलयोद्भूतं म ... सौरभ्य वर्द्धनं ॥ प्र
तीछ चन्दनं दिव्यं गृह्याणां योगनायिके ॥ ... ॥ भानोः किरणाद्भव
न्तेजं सिन्दूरं शीर्ष भूषणम् ॥ धूतं ध्वतं सुर ... मे सिन्दुरं प्रतिगृह्य
तां ॥ ॥ अक्षतं ॥ अक्षतं रोगसमनं प्राणाद पुष्टिदां यकं ॥ प्राणाय
न्य फलं दत्तं भक्षतं प्रतिगृह्यतां ॥ ॥ उपवीतं ॥ यज्ञोपवीतं मुनिभिः

गुथोनं त्रिगुणीकृतं ॥ गृहाणगौरीवरदेनाजिमधफलाप्तये ॥ ॥ पुष्पं ॥ माल्यानि
सुगंधानि मालत्यादीनि वै प्रभो ॥ मयाहृतानि पूजार्थं पुष्पाणि प्रतिगृह्यतां ॥
वस्त्रं ॥ देवाङ्ग भूषणार्थं च कौसुम्भरसरञ्जितम् ॥ इदं वासो गृहाण त्वं व्रतमेव न
सुत्तमं ॥ ॥ धूपं ॥ वनस्पतिरसोद्भूतं नानागन्धैः प्रपुरितं ॥ आघ्राणं सर्वदेवानां
धूपोयं प्रतिगृह्यतां ॥ ॥ दीपं ॥ आज्येन वर्त्तिका युक्तं वह्निना योजितं मया ॥ इदं
दीपं गृहाण त्वं सर्वत्र तिमिरापहम् ॥ ॥ नैवेद्यं ॥ नैवेद्यं गृह्यतां देवि भक्तिं मे
ह्यचलां कुरु ॥ ईप्सितं मे वरं देहि परत्रेय परां गतिं ॥ ॥ फलं ॥ फलं च विवि

धाकारं कदलीपनसादिकं ॥ ईक्षुखण्डादिसरसं फलानिप्रतिगृह्यताम॥ ॥ताम्बूलं॥
पूगीफलं महद्दिव्यं नागवल्लीदलैर्युतम ॥ कर्पूरेणसमायुक्तं गृहाणासुखवल्लभे ॥ ॥
इत्युपचारैः गौरीं पूर्ववत्संपूज्य ॥ दीक्षितश्चेन्मूलमंत्रेणपुष्पाञ्जलित्रयंदत्वा
जपं कुर्यात ॥ ॥ततोबध्धाञ्जलिनागौरींप्रार्थयेत ॥ ॥यथागौरीशपतिंप्रार्थ्यमु
दितासिसदाशिवे ॥ तथाह्यनेनभर्त्रामांपरत्रमुदितांकुरु ॥ ॥ततःसूर्या
यर्घं ॥ त्वंसूर्य्यसत्वधामासिधर्म्माधर्म्मौतवाश्रितौ ॥ स्त्रीपुंसोर्गतिभूतस्त्वं
अर्घं गृहाणनमोस्तुते ॥ ॥इतिसूर्य्यायार्घं दत्वा ॥ ऋणधेनुपापक्षित्रधे

नुमोक्षधेनु वैतरणीधेनु उत्क्रान्तिधेनुं पूर्ववाक्येनदत्वा ॥ अत्रकथांश्रावयित्वा ॥ प
तिमनुगतां स्मशानान्तिकं हरिनामस्मरनगच्छेत ॥ ततःपुत्रादयस्थानयित्वादि
कंदत्वाविश्रामान्नंविदध्यात ॥ ॥ततउदकदानादिचितांप्रदक्षिणंकृत्वा गं
धपुष्पादिभिश्चितां संपुज्यं चितिमारुह्यपुत्रादिभोयथायोग्यत आशी
र्वादंदत्वा चितांनरत्नानिवाययेत ॥ ततोनूतनयात्रस्थितमग्निमादायाग्निं
प्रार्थयेत ॥ स्वाहासंश्लेषनिर्विराससर्ववक्र हुताशन ॥ सत्वमार्गप्रदानेनन
यमांपत्सुरन्त्रिकम ॥ ततोग्नौघृतेनजुहोति ॥ अग्नयेतेजोधिपतयेस्वाहा ॥ १॥

विश्वेस(त्वा)धिपतये स्वाहा ॥२॥ कालाय धर्माधिपतये स्वाहा ॥३॥ पृथिव्यै
लोकाधिष्ठात्रे स्वाहा ॥४॥ अघोररसाधिष्ठात्रीभ्यः स्वाहा ॥५॥ वायवे ब
लाधिपतये स्वाहा ॥६॥ आकाशाय सर्वाधिपतये स्वाहा ॥७॥ कालाय ध
र्माधिष्ठात्रे स्वाहा ॥८॥ अद्भ्यः सर्वसाक्षिणीभ्यः स्वाहा ॥९॥ बलराो वेदाधि
पतये स्वाहा ॥१०॥ रुद्राय श्मशानाधिपतये स्वाहा ॥११॥ ॥इत्येकादश कु
ति कृत्वा फलपुष्पाञ्जलिं गृहीत्वा अग्निं प्रार्थयेत ॥ त्वमग्ने सर्वभूतानामं
न्तश्चरसि साक्षिवत ॥ त्वमेव देव जानीषे न विदुर्यानि मानुषा ॥ अनुगछा

ASHA ARCHIVES 3105

स्यानि वेदयेत ॥ ॐ अपहता असुरा रक्षांसि वे [illegible] वाल्पस्यार्घ
लीर्वेदयेत ॥ ॐ येरूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असु [illegible] चरन्ति ॥ पुरा
पुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टा ल्लोकात्प्रणुदा त्य [illegible] पाति ॥ ॥ ततो विश्वे देवा
यान्नसंकल्पं कुर्यात ॥ यजमानेन स [illegible] व्येन कु [illegible] ता तोदकं गृहीत्वा ॥ ॐ विश्वे
भ्यो देवेभ्यो ऽग्नये वैश्वानर देवे [illegible] दमन्नं [illegible] घृतं सपयः समस्त्यं समासं
सशाकं सव्यंजनं सोपस्करणं [illegible] पायरण सहितं यद्दत्तं तद्दास्यामि नृष्टि
वर्जितं तृप्तिपर्याप्तं तेभ्यः स्वाहा ॥ इद [illegible] न्नसंकल्पसिद्धिरस्तु ॥ ॥ अपसव्ये

पिद २

न कुशतिलजलं गृहीत्वा पितृ पक्षवासर गाया न्नसंकल्पं कुर्यात ॥ ॐ गार्ग्य गोत्र पितु
रुद्देश षोडश पिण्डान्तर गत सपिण्डीकरण श्राद्धे पितृ पितामह प्रपितामहेभ्य इ
दमन्नं सतिलं सघृतं सपयः समस्त्यं समासं सशाकं सव्यंजनं सोपस्करणसहितं
निषिद्धवर्जितं तृप्तिपर्याप्तं यद्दत्तं तद्दास्यामि तेभ्यः स्वधा ॥ इदमन्नसंकल्पसि
द्धिरस्तु ॥ ॥ यजमानो ग्रे जलधारया मण्डलं कारयेत यत्र पुष्पावकीर्णं ॥ ॐ दकं
तिल कुशाक्षतं गृहीत्वा मण्डलोपरि जलविन्दु निपातयित्वा पठेत ॥ ॐ भूः ॥ ॐ
भुवः ॥ ॐ स्वः ॥ ॐ महः ॥ ॐ जनः ॥ ॐ तपः ॥ ॐ सत्यं ॥ गायत्रीं पठेत ॥ ॐ मधुवाता

॰नेत्ता॥ॐमधुमधु॥ॐअन्नादि॥ॐगार्ग्यगोत्रेति॥अन्नसंकल्पसिद्धिरस्तु पाक
सिद्धिरस्तु कालातीतवेलातीतत्तत्सर्व्वं निर्द्दोषमस्तु॥ यस्योद्दिष्टं तस्य अक्षीयमस्तु
॥ॐदेवसवितः प्रसुव यज्ञम्प्रसुव यज्ञपतिम्भगाय॥ दिव्यो गन्धर्व्वः केतपूः केतन्नः पुना
तु वाचस्पतिर्व्वाचन्नः स्वदतु स्वधा॥ पितृयक्षब्राह्मणेन॥ॐअस्तु॥ ॥ॐअन्न
संकल्पविधौ॥अत्रगन्धादि॥ ॥ब्राह्मणहस्ते उदकदानं॥ॐअन्नसंकल्प
मच्छिद्रमस्तु॥ ॥यजमानो ब्रुयात्॥ॐविप्रमुखे अमृते अमृतं जुहोमि॥ ॥
ब्राह्मणो ब्रुयात्॥ॐजुषस्व॥ ॥उदरे वामकरे रास्पृष्ट्वा अगस्त्य मंत्रं जाप्य॥

ॐह्रौं ऐं ह्रां कः अगस्त्याय लोपामुद्राशक्ति सहिताय नमः॥ तत्र ब्राह्मणान् स्वस्व वि
धिना वलित्वा भोजनं कारयेत्॥ ॥पितृसूक्तं गंगासहस्रनाम भारतसावित्री
रु विस्तवादि यथाशक्ति स्तोत्रं पठेत्॥ ॥ ॥विश्वेदेवादि पितृयक्षब्राह्मणेभ्यो
भक्तव्यञ्जनादि त्रिवारं पूरयेत्॥ ॥दधिपिष्टकादि सर्वं पूरयेत्॥ पश्चात् तृप्तिं
दापयेत्॥ यथेष्टं भुक्त्वां स्वस्वभोजनपात्रं स्पृशेत्॥ ॥ततो यजमानः कुशयु
क्तेन श्राद्धभूमौ सं मार्जनं कारयेत्॥ॐअयोध्या मथुरा माया काशी कांचि अव
न्तिका। पुरी द्वारावती ज्ञेया सप्तैता मोक्षदायकाः॥ ॥जलेन श्राद्धभूमिं सिं

चयेत् ॥ ॐ पुरीसप्तपवित्राणि श्राद्धकाले सदा पठेत् ॥ भूमौ निःक्षिपेज्जलेहस्तैः पितॄ
णां मोक्षदायकाः ॥ ॥ सुगन्ध तुलशीचन्दनेन सिंचयेत् ॥ ॐ सुगन्धिचन्दनेनैव
तुलशीचन्दनेन च ॥ तद्भूमौ सिंचयेद्यस्तु पितृलोकस्य मोक्षदा ॥ ॥ गयाशि
ला गंगा वालुकादि निधाय ॥ ॥ मोटित कुशतिलेन पिण्डासनं दद्यात् ॥ ॐ
गार्ग्यगोत्रेति ॥ ॐ पितुः तिलकुश इदमासनं स्वधा ॥ ॐ पितामह तिलकुश इदमास
नं स्वधा ॥ ॐ प्रपितामह तिल कुश इदमासनं स्वधा ॥ ॥ पद दक्षिण भागे ॥ ॐ
असंस्कृत प्रमीतानां त्यागिनां दोषमत्कुले ॥ उच्छिष्ट भागदेहानां दर्भेषु वि

कलासनं ॥ ॐ संस्कारहीनबाल विकल पिण्डासनं मुपतिष्ठतां ॥ ॥ पिण्ड पा
त्रासनं मुपतिष्ठतां ॥ ॥ पीतसूत्रेण निखेत् ॥ लाजाः क्षेपयेत् ॥ ॥ सव्येन विक
लपात्र कुशाक्षतं धृत्वा विश्वेदेवाग्रे गच्छेत् ॥ यजमानेन ॥ ॐ दधि भक्तं ॥ ॥ विश्वे
देव ब्राह्मणेन ॥ ॐ सुभक्तं ॥ ॥ अपसव्येन तिल दर्भं धृत्वा पितृ यक्ष ब्राह्मणाग्रे
तिष्ठेत् ॥ यजमानेन ॥ ॐ तिल भक्तं ॥ ॥ पितृ यक्ष ब्राह्मणेन ॥ ॐ सुभक्तं ॥ ॥
यजमानो वामजानुं भूमौ निधाय विकल पिण्डं धृत्वा पठेत् ॥ ॐ येऽअग्निष्वात्ता
येऽअग्निष्वात्ता मध्ये दिवः स्वधया मादयन्ते ॥ तेभ्यः स्वराड सुनीतिमेतां यथाव

सत्त्व बद्धः स्वयाति ॥ ॐ पितृवंशे मृता ये च मातृवंशे तथैव चेति ॥ ॐ गार्ग्यगो
त्रेति संस्कारहीनबालविकल पिण्ड एष पिण्डस्तेभ्य उपतिष्ठतां ॥ ॥पुष्पं
निधाय ॥ ॐ पुष्पं उपतिष्ठतां ॥ ॥तिलोदकं दद्यात् ॥ ॐ संस्कारहीनबालवि
कलपिण्डस्तेभ्य तिलोदकार्घं उपतिष्ठतां ॥ ॥एतद्वाकेन ॥ चन्दनं ॥ य
ज्ञोपवीतं ॥ पुष्पं ॥ फलभाजनं ॥ धूपदीप ॥ ॐ संस्कारहीनबालविकलपि
ण्डेभ्यः इदं फलपुष्पेति ॥ ॥स्तोत्र ॥ ॐ विकलादानफलसंप्राप्य मस्तु ॥ वि
कलाहीः सुप्रीता वरदा भवंतु ॥ ॐ अग्निदग्धाश्च ये जीवा ये प्यदग्धा कुले

मम ॥ भूमौ दत्तेन तृप्यन्तु तृप्ता यांतु परां गतिं ॥ अत्र गन्धादि ॥ ॥कुशांगुलिं
निक्षिप्य ॥ सर्वं कृत्वा यजमानो हस्तपादौ प्रक्षाल्याचम्य ॥ उपस्थे श
नं ॥ ॥पिण्डपात्राभ्युक्षणं ॥ गायत्रीमन्त्रेण पिण्डपात्रं जपेत् ॥ ॥
पिण्डपात्रमुत्थाप्य वामकरे निधाय पूर्वाभिमुखेन कामनया नमस्कृत्य
॥ पूर्वस्यां दिशि अक्षतं क्षिपेत् ॥ ॥ ॐ उद८०ह विः ॥ ॐ सुभं सर्वेषां बा
न्धवादीनां सर्वदा कल्यानदीर्घमायुरस्तु ॥ ॥अपसव्येन पितृपक्षब्रा
ह्मणाग्रे यजमानो ब्रूयात् ॥ ॐ तृप्ताः स्थ ॥ ॥ब्राह्मणेन ॥ ॐ तृप्ताः स्म ॥ ॥

यजमानः सर्व्वंजनमद्दधिमन्नपूरितद्रविपृष्ठमेवलोकयेत्॥ ॥यजमा
नः॥ॐ शेषमन्नंकिंकर्त्तव्यं॥ ॥ब्राह्मणेः॥ॐ इष्टैः सहभोज्यतां॥तद
न्नंपिण्डपात्रेनिधाय॥ ॥यजमानेनस्नानंकुर्यात्॥चन्दनेनतिलकं
कारयेत्॥ ॥चरुपात्रविसर्ज्जनं॥सर्व्वान्ब्राह्मणानवमन्य॥यजमाने
न॥ॐ संपन्नं॥ ॥ब्राह्मणेन॥ॐ सुसंपन्नं॥ ॥यजमानेनपिण्डपा
त्रंस्पृष्ट्वा॥ॐ अन्नमन्नंकुशाग्राणि क्षीरंसर्प्पिस्तिलंस्तथा॥दधिमध्वि
तिसंप्रोक्तः अष्टांगः पिण्डसंभवः॥ ॥यजमानेन॥ॐ पिण्डदानम

हंकरिष्ये॥ ॥ब्राह्मणेन॥ॐ कुरुष्व॥ ॥कुशयुग्मेनपिण्डकरथंत्रिभा
गंकुर्यात्॥ॐ पितृपिण्डभागः स्वधा॥ॐ पितामहपिण्डभागः स्वधा॥ॐ प्रपि
तामहपिण्डभागः स्वधा॥ ॥प्रथमैकभागंगृहीत्वातिलानिदत्वापिण्डंनि
र्म्माय॥ॐ ध्रुवसदन्त्वानृषदम्मनःसदमुपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टं
गृह्णाम्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्टतमम्॥ॐ अद्यादि॥गार्ग्यगोत्रेति॥
ॐ पित्रेयथानामशर्म्मणेएषपिण्डस्तस्मैस्वधा॥ ॥पुष्पंनिधाय॥ॐ ए
षवः पितृपिण्डअत्रावसथः पुष्पंसुगन्धं॥१॥एवंद्वितीयभागंगृहीत्वा॥

ॐ अयक्षुषदन्त्वायृतसदं व्योमसदस्सुपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टंगृह्णा
म्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्टतमम् ॥ॐ गार्ग्यगोत्रेति ॥ॐ पितामहाय अ
मुकशर्म्मणे एष पिण्डस्तस्मै स्वधा ॥ ॥पुष्पन्निधाय ॥ॐ एषवः पितामह
पिण्ड एकादशरुद्राः पुष्पंसुगन्धं ॥२॥ एवं तृतीयभागं गृहीत्वा ॥ॐ पृ
थिविसदन्त्वान्तरिक्षसदन्दिविसदन्देवसदन्नाकसदमुपयामगृहीतोसी
न्द्रायत्वाजुष्टंगृह्णाम्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्टतमम् ॥ॐ अद्यादि ॥ॐ
गार्ग्यगोत्रेति ॥ॐ प्रपितामहाय अमुकशर्म्मणे एष पिण्डस्तस्मै स्वधा ॥

पुष्पंनिधाय ॥ॐ एषवः प्रपितामहपिण्डः द्वादशादित्याः पुष्पंसुगन्धं ॥ ॥
हस्तौ प्रक्षाल्य ॥ हस्ताभ्यांस्पृष्ट्वा पिण्डभागं कृत्वा ॥ॐ पितः पिण्डभागः स्व
धा ॥ॐ पितामहपिण्डभागः स्वधा ॥ॐ प्रपितामहपिण्डभाग स्वधा ॥ अत्र
गः ॥ॐ अत्रपितरो मादयध्वं यथाभागमावृषायध्वम् ॥ अमीमदन्त पित
रो यथाभागमावृषायिषत ॥ ॥सव्येन पूर्वाभिमुखेन पुष्पाणि धृत्वा ॥ॐ
वसन्तेन ऋतुना देवा वसवस्त्रिवृता स्तुताः ॥ रथन्तरेण तेजसा हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥
ॐ वसन्ताय नमस्तुभ्यं ग्रीष्माय वरदाय च ॥ वर्षाय शरदश्चैव हेमन्तः शिशिरा

यव ॥ ॐ षड्ऋतुभ्योनमः ॥ ॐ मासमसम्वत्सरेभ्योनमः ॥ ॐ अष्टवसुभ्योनमः ॥ ॐ ए
कादशरुद्रेभ्योनमः ॥ ॐ द्वादशादित्येभ्योनमः ॥ ॐ पितृपितामहप्रपितामहे
भ्योनमः ॥ ॥ अथसव्येन ॥ फलसमेतं ॥ तिलकुशोदकंगृहीत्वापितृतीर्थे
नतिलोदकार्घ्यदद्यात् ॥ ॐ गार्ग्यगोत्रेति ॥ ॐ पितः अमुकनामशर्म्मन्पितृ
तिलोदकार्घ्यस्तेस्वधा ॥ ॐ पितामह अमुकनामशर्म्मन्पितृ तिलोदकार्घ्यस्ते
स्वधा ॥ ॐ प्रपितामह अमुकनामशर्म्मन्पितृ तिलोदकार्घ्यस्तेस्वधा ॥
यज्ञोपवीत ॥ ॐ नमोवः पितरोरसाय नमोवः पितरः शोषाय नमोवः पितरो

जीवायनमोवः पितरः स्वधायैनमोवः पितरोघोरायनमोवः पितरोमन्यवेनमो
वः पितरः पितरोनमोगृहान्नः पितरोदत्तसतोवः पितरोदेष्मैतद्वः पितरोवास
: ॥ ॐ पितः पितृयज्ञोपवीतवासस्तेस्वधा ॥ एवं पितामह प्रपितामहाभ्यां ॥ ॥
चन्दनं ॥ ॐ पितः पितृचन्दनंस्तेस्वधा ॥ ३ ॥ आछादनं ॥ ॐ पितः पितृवासस्ते
स्वधा ॥ ३ ॥ पुष्पं ॥ ॐ पितः पितृपुष्पंतेस्वधा ॥ ३ ॥ ॐ तुलशीशनयत्रंचभृंग
राजवर्वंयकः ॥ तक्षुरंमारुतंचैवपितृशांमोक्षदायकाः ॥ ॥ फलं ॥ ॐ पि
तः पितृफलभाजनंतेस्वधा ॥ ३ ॥ धूप ॥ ॐ पितः पितृधूपस्तेस्वधा ॥ ३ ॥

दीयं ॥ ॐ पितः पिण्डदीयस्वधा ॥ ३ ॥ तिलद मोदकेन ॥ ॐ इदं फलपुष्पताम्बूल
धूपदीय फल नैवेद्यादि संकल्पसिद्धिरस्तु स्वधा ॥ ॥ यजमानोऽग्रे जल धा
रया चतुरस्रमण्डलं कारयेत् पंच पुष्पावकीर्णं ॥ तिलकुशजलं गृहीत्वाम
ण्डलोपरि जलविन्दु निपातयित्वा पठेत् ॥ ॥ पूर्व्ववत्स प्रवराचाः ॥ गाय
त्री ॥ ॐ मधुवाताऽऋतायते ॥ ॐ अद्याद्य ॥ ॐ गार्ग्यगोत्रेति ॥ ॐ पिण्डदान
त्रेन पिण्डप्रदानयथोक्तफलसंप्राप्तमस्तु ॥ दातारो नोऽभिवर्द्धन्तां वेदाः सन्ततिरेव च ॥ श्रद्धा च नो मा व्यगमद्बहुदेयं च नोऽस्त्विति ॥ ॐ देवसवितः ॥ ॐ गार्ग्यगोत्रेति
ऽस्तु ॥ यस्योद्दिष्टं तस्य अक्षीयमस्तु ॥ ॐ देवसवितः ॥ ॐ गार्ग्यगोत्रेति

स्वदन्तु स्वधा ॥ ॥ भूमौ निक्षिप्य ॥ ॐ पिण्डश्राद्धेनविधानेनसर्वं विधिपरिपूर्णमस्तु ॥ कुशतिलजलेन ब्राह्मणाग्रे ॥ ॐ सुप्रोक्षनमस्तु ॥ विश्वेदेवाग्रे स्रोन
पूर्वोत्तर मुखोजल धारां कुर्यात् ॥ ॐ दीर्घमुनेदाश्चनश्चपवित्रोर
स्त्रीशिवप्रदाभिच ॥ एवं वायुः प्रमित्रानो दीर्घमायुरवाप्नुयात ॥ ॐ दीर्घायु
रस्तु ॥ ॥ विश्वेदेव ब्राह्मणाय जलधारां पातयेत् ॥ ॐ अपां मध्ये स्थिता देवाः स
र्वमप्सु प्रतिष्ठितं ॥ ब्राह्मणस्य करे न्यस्ताः शिवा आपो भवन्तु ते ॥ ॥ पितृप
क्ष ब्राह्मणाय जलधारां पातयेत् ॥ ॐ शिवा आपः सन्तु ॥ २ ॥ विश्वेदेवब्राह्मणा

हस्तेषु पुष्पाणि दद्यात् ॥ ॐ लक्ष्मीर्वसति पुष्पेषु लक्ष्मीर्वसति पुष्करे ॥ लक्ष्मी
र्वसति सदा गोष्ठे सौमनस्यं ददातु मे ॥ अक्षतं दद्यात् ॥ ॐ अक्षतं चास्तु मे पुण्य
शान्तिः पुष्टिर्धृतिश्च मे ॥ यच्छ्रेयस्करं लोके तत्तदस्तु सदा मम ॥ सौमे सौम
नस्यं चाक्षतं चारिष्टं चास्तु ॥ ॥ कुशाक्षतोदकं सव्येन विश्वेदेवाय दद्या
॥ ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्यो दत्तमन्नमुदकमक्षय्यमस्तु ॥ ॐ वैश्वानरदेवेभ्यो
दत्तमन्नमुदकमक्षय्यमस्तु ॥ ॥ अपसव्येन तिलकुशोदकं पितृपक्षब्रा
ह्मणाय दद्यात् ॥ ॐ पितृपितामहप्रपितामहानां दत्तमन्नमुदकमक्षय्य

मस्तु स्वधा ॥ ॥ पिशोरे तिलकुशोदकं निधाय ॥ ॐ येषामुद्दिष्टं तेषाम
न्नमुदकमक्षय्यमस्तु ॥ ॐ अघोराः पितृपितामहप्रपितामहाः सन्तु ॥
सव्येन पूर्वदिशि पुष्पाक्षतं प्रक्षेपणं ॥ ॐ अस्मत् ॥ गोत्रं नो वर्द्धतामायुरा
रोग्यमैश्वर्यजनधनलक्ष्मीसन्ततिसन्तानवृद्धिरस्तु ॥ ॥ दक्षिणाभिमुखे
न पूर्वकृतमण्डले जलधारां पातयेत् ॥ ॐ दातारो नोऽभिवर्द्धन्तां वेदाः सन्तति
रेव च ॥ श्रद्धा च नो मा व्यगमद्बहुदेयं च नोऽस्त्विति ॥ अन्नं च नो बहु भवेदति
थींश्च लभेमहि ॥ याचितारश्च नः सन्तु मा च याचिष्म कंचन ॥ एताः

वाशिषः सन्तुद्विपदां चतुष्पदां ॥ ॥अपसव्येन तद्भूमिस्थित जलेन । पिण्डा
भिषेचनं ॥ ॐ शान्तिर्भव ॥२॥ सव्येनात्मशिरःसिंचनं ॥ ॐ पुष्टिर्मम ॥ ॥ वि
श्वेदेव पात्रस्थित पवित्रं गृहीत्वा तत्र वामहस्तेन जलधारां निधाय अप
सव्येन पितृपिण्डादि त्रिपिण्डेषु पितृतीर्थेन जलपातनं कृत्वा तत्पवित्रं पि
तामह पिण्डे न्यसेत् ॥ ॥यजमानो ब्रुयात ॥ ॐ स्वाहां वाचयिष्ये ॥ ब्राह्मणो
ब्रुयात् ॥ ॐ वाच्यतां ॥ ॥ यजमानो ब्रुयात् ॥ ॐ स्वधां वाचयिष्ये ॥ ॥ ब्राह्म
णो ब्रुयात् ॥ ॐ वाच्यताम् ॥ ॥ यजमानेन ॥ ॐ पितृपितामह प्रपितामह

पिण्डेभ्यः स्वधा ॥२॥ ॥ पिण्डानामपरि उत्तराद्दक्षिणाभिमुखं जलधा
रां द्वयं पातयेत् ॥ ॐ प्रीयन्तां तेभ्यः स्वधा ॥ पुनः दक्षिणाउत्तराभिमुखं जल
धारांकं पातयेत् ॥ ॐ अस्तु स्वधा ॥ ॥ पितामह पिण्डस्थित पुष्पैकं फल
गृहीत्वा पत्न्यै समर्पयेत् ॥ ॐ आधत्त पितरो गर्भं कुमारं पुष्करस्त्रजं ॥ ॥
पत्न्या हस्तादन्यपुष्पैकं गृहीत्वा पितामह पिण्डं पूजयेत् ॥ ॐ यथेह पुरु
षोसत् ॥ ॥ अपसव्येन खड्ग पात्रस्थित हस्तोदकं दानं ॥ ॐ पितुः पिण्ड
हस्तोदकार्घोक्षीयतां प्रिरस्तु स्वधा ॥ ॐ पितामह पिण्ड हस्तोदकार्घो

क्षीयतृप्यिरस्तु स्वधा ॥ ॥पिण्डपात्रोदकदानं ॥ ॐ ऊर्जं वहन्तीरमृतं घृतं प
यः कीलालं परिस्रुतम् ॥ स्वधास्थ तर्पयत मे पितॄन् ॥ ॐ पितः पिण्डपात्रोदकार्घ
स्ते स्वधा ॥ एवं पितामह प्रपितामहाभ्यां ॥ ॥ नूमो पिण्डपात्रमधोमुखीकृ
त्य ॥ ॥ गंगाजलं दद्यात् ॥ ॐ पितः पिण्ड गङ्गोदकार्घस्ते स्वधा ॥ एवं पि
तामह प्रपितामहेभ्यः ॥ स्वङ्गपात्रमपि भूमौ अधोमुखीकृत्य ॥ ॥ पात्रा
भ्युक्षणं ॥ पात्रमुत्थानं कृत्वा ॥ ॥ यथाश्रद्धा दक्षिणादानं ॥ ॥ विश्वे
देव वैश्वानर देवाभ्यां सुवर्ण दक्षिणादानं ॥ ॥ पितृ पक्ष ब्राह्मणाय रज

त दक्षिणादान पिण्डेभ्यो सुवर्ण रजतदानं ॥ ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्योऽग्नये वैश्वानर
देवेभ्यो यथाश्रद्धा दक्षिणामहं संप्रददे ॥ ॥ पिण्ड दक्षिणां निधाय ॥ ॐ पितृ
पितामह प्रपितामह पिण्डेभ्यः यथाश्रद्धा दक्षिणां प्रददे स्वधा ॥ संस्कारहीन
बालक्किकल पिण्डेभ्यः यथाश्रद्धेति ॥ ॥ पितृपक्ष ब्राह्मणाय दद्यात् ॥ ॐ पि
तृ पितामह प्रपितामह पात्राय पिण्डदान कृत प्रतिष्ठार्थं यथाश्रद्धा दक्षि
णां तुभ्यमहं संप्रददे ॥ ॥ अतिथि गडाधर देवज्ञाचार्येभ्यः स्वस्ववाक्येन दक्षि
णां दद्यात् ॥ ॥ यथाश्रद्धार्जन विधौ अत्र गन्धादि ॥ ॥ वाचनं ॥ स्वङ्गपात्रे

जलंनिधाय·यजमानोहस्ताभ्यां धृत्वापठेत्॥ॐस्वस्ति भवन्तोब्रुवन्तु॥ब्राह्मणा
ब्रुयुः॥ॐस्वस्तिभवन्तां॥ ॥अपसव्येनतज्जलंपितृद्युदद्यात्॥ॐपितृपि
तामप्रपितामहानांअक्षीयातृप्तिरस्तुस्वधा॥ ॥ततोगवार्च्चनं॥सव्येन
पूर्वाभिमुखःसन्गवार्चनंकुर्यात्॥ ॥ॐकपिलादिपंचगोमातृका
भ्यःइदमासनंनमः॥पुष्पं२॥ॐनारायणायइदमासनं२॥पुष्पं२॥ॐइष्ट
देवतायैइदमासनं२॥पुष्पं२॥ॐवदिद्वारांगादिभ्यःइदमासनंनमः॥
पुष्पं२॥ ॥एवंवाक्येन॥आवाहनअर्घ·चन्दन·सिन्दूर·यज्ञोपवीत पु

ष्प·फलभाजन·धूपदीप·॥इदंफलपुष्पताम्बूलेत्यादि॥ ॥पीतचूर्णे
नमराएलंपञ्चपुष्पावकीर्णांकृत्वा॥ ॥जायस्तोत्रं॥ॐगवेनमः॥ॐवन्दि
तासिवशिष्ठेनविश्वामित्रेणराजकुना॥कपिलेहरमेपापं·जन्मयादुष्कृतंकृ
तं॥गावोममाग्रतोनित्यं·गावस्तिष्ठन्तुपृष्ठतः॥गावोमेहृदयेचापिगवां
मध्येवसाम्यहं॥सौरभेयिजगन्मातर्·देवानाममृतंप्रदे॥इदंग्रासंगृह्
णात्वंव्रतमेव्रतमुत्तमं॥आयुर्देहिधनन्देहिपुत्रान्देहितथैववरं॥पशु
पुष्टिश्रियन्देहिभोग्यंदेहिगवेनमः॥ ॥ॐनमोब्रह्मरूपदेवाय·गोब्राह्म

णहिताय च ॥ जगद्धिताय कृष्णाय गोविन्दाय नमो नमः ॥ इष्टदेव नमस्तुभ्यं
कुलदेवे नमो नमः ॥ स्थानदेव ग्रहाः सर्वे पूजां गृह्ण नमो नमः ॥ यथा वा
णप्रहाराणां कवचं भवतु वारणं ॥ तत्र देव विघातानां शान्तिर्भवति वा
रणं ॥ ॐ गा गर्पगो त्वेति ॥ गवार्चन विधौ अत्र गन्धादि ॥ ॥ मणस्य पु
च्छे शिरसि भूषणं ॥ मणमल विसर्ज्जनं ॥ ॥ ॐ कपिलादि पंच गो मातृ
काभ्यः दक्षिणां मह संप्रददे ॥ इति गवार्चनं ॥ ॥ विश्वेदेव पात्रे वाच
न जलेन पूरयेत् ॥ ॐ अग्नि पुरोगान् विश्वेदेवान् वैश्वानर देवान् सुप्री

यन्त्रां मिति ब्रुयात् ॥ ॥ विश्वेदेव ब्राह्मणेन विश्वेदेव पात्र स्थित जलेन
यजमानाभिषेकं कुर्यात् ॥ ॐ यदीद्धसि महाभाग सर्वतीर्थ महाबला ॥
ब्राह्मणस्य करे नित्यं तोयं शिरसि धार्य्यतां ॥ ॥ ॐ देवस्य त्वा ॥ ॐ स्वस्ति नइ
न्द्रो ॥ चन्दनं ॥ ॐ यदश्वक ॥ आशीर्वाद ॥ ॐ आयुर्बलं विपुलमस्तु सुखं
श्रियोस्तु आरोग्य काम वसुधान्व कीर्त्तिरस्तु ॥ श्रीरस्तु धर्म्म मतिर
स्तु रिपुक्षयोस्तु सन्तान वृद्धि मनो वांछित सिद्धिरस्तु ॥ ॥ सिंधुमुद्ग ॥
ॐ सिद्धिरस्तु क्रियारम्भे वृद्धिरस्तु धनायुषि ॥ पुष्टिरस्तु शरीरे शुद्धा

न्निरस्तु गृहे तव ॥ सर्व्वविघ्नप्रशमनं सर्वशान्तिकरं शुभं ॥ आयुः पुत्रश्च कामं च ल
क्ष्मीः सुष्टिविवर्द्धनं ॥ ॐ श्रीश्च ते लक्ष्मी ॥ ॐ ब्रह्मणस्पते ॥ ॐ इदं हविः ॥ ॐ
शुभं सर्वेषां बान्धवादीनां सर्वदा कल्यान दीर्घमायुरस्तु ॥ इत्याशीर्वादं ॥
॥ ॥ पिण्ड मण्डल स्तोत्रं ॥ ताम्बूलादि हस्तं गृहीत्वा पठेत ॥ वाम जानु धृत
त्वा ॥ ॐ पिण्डाय नमः ॥ ॐ मातामहाः तृप्तिमुपैतितस्य पितापिता तस्य पि
तामहस्य विश्वेथदेवाः परमाः प्रयान्तु तृप्तिं प्रणाश्यन्तु च यातुधानाः ॥
यज्ञेश्वरो हव्यसमस्त कर्तृ भोक्ताव्ययात्मा हरीरीश्वरोत्र ॥ तत्संनिधाना

दपयान्तु सद्यो रक्षांसि अशेषाण्यसुराश्च सर्वे ॥ पिता पितामहश्चैव तथैव प्र
पितामहः तृप्तिं प्रयान्तु पिण्डेन मया दत्तेन भूतले ॥ पितरो वंश मत्रे जा
यारूपाश्चैव पितामहाः प्रपितामहास्तथा नागा एवं संचिन्त्य भूतले ॥ मंत्र
हीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं तथैव च ॥ तदस्तु सर्वं संपूर्णं क्षम्यतां पितृ
देवता ॥ ॐ गार्ग्य गोत्रेति ॥ पिण्डदानार्च्चन विधे अत्र गन्ध पुष्प धूप दी
पादार्च्चनविधेस्तत्सर्व्वं विधिपरिपूर्णमस्तु ॥ ॥ ताम्बूल पूगफलादि द
त्वा पिण्ड नमस्कारं कुर्यात ॥ ॥ सूर्य साक्षी ॥ सव्येन ॥ ॐ यन्मया श्र

याश्राद्धं कृतं नित्यं मयानव। मात्तेराड:श्राद्धदेवोपि साक्षीभूतस्त्वमे वर
दि ॥ ॐ गार्ग्यगोत्रेति ॥ कृतकर्म्मणा: साक्षी शो श्रीसूर्य्यायार्घ्यो नमः॥ ॥
सूर्य्याय पुष्पप्रदानं ॥ ॐ पितृयागो मयादेव कृतः सर्व्वार्थसाधक: ॥ अ
स्य यज्ञस्य कर्त्ता त्वं भो क्ता त्वं परमेश्वरः ॥ कृतकर्म्मणा: साक्षी शो श्रीसूर्य्या
य पुष्पं नमः॥ ॥ जातीपुष्पप्रदानं ॥ ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्यो वैश्वानर देवेभ्यो
जातीपुष्पं नमः॥ ॥ अवसव्येन ॥ ॐ पितः पितरः जातीपुष्पं स्वधा ॥ एवं पिता
मह प्रपितामहाभ्यां ॥ ॥ सव्येन ॥ ॐ अतिथि गडाधर देव ज्ञाचार्येभ्यः पूर्वो

क्तवाक्येन ॥ ॥ ॐ जातीपुष्पं नमः॥ ॥ अपसव्येन यजमानो ब्रुयात् ॥ ॐ पि
तरः मुस्थापयामि ॥ ॥ ब्राह्मणेन ॥ ॐ उस्थापयस्व ॥ ॥ कुश तिलोदकं पि
त्रादि पितरः युत्यजेत ॥ ॐ गार्ग्यगोत्रेति पितृपितामह प्रपितामहाः स्व
र्गलोक विष्णुलोक शिवलोक संप्राप्ता भवन्तु ॥ ॥ विकल पितरः पुष्पा
क्षतं क्षिपेत ॥ ॐ संस्कारहीन बाल विकल पितरः स्वस्थानवासो भवन्तु
॥ ॥ सव्येन ॥ गोग्रामादि पुष्पाक्षतं क्षिपेत ॥ ॐ कपिलादियं वगो मा
तृका अभिगम्यतां ॥ ॐ विश्वेदेवा वैश्वानर देवाः सुप्रीता वरदा भवंतु ॥ ॥